

Stadsbibliotekariebeslut 2023:4

Handlingsplan – Mer relevant än någonsin för nationella minoriteter

Beslut

Stadsbibliotekarien beslutar om att anta Stockholms stadsbiblioteks handlingsplan *Mer relevant än någonsin för nationella minoriteter* (bilaga 1) och att denna börjar gälla med omedelbar verkan.

Ärendet

Bibliotekslagens 5§ slår fast att de nationella minoriteterna är en av folkbibliotekens prioriterade målgrupper, tillsammans med barn och unga, personer med funktionsnedsättning och personer med annat modersmål än svenska. Att dessa grupper ska prioriteras understryks också i *Mer relevant än någonsin*, Stockholms stads biblioteksplan för perioden 2022 – 2025.

Handlingsplanen ska ge stöd till Stockholms stadsbiblioteks arbete med att utveckla verksamheten för, av och med de nationella minoriteterna. Målet är att skapa strukturer och arbetssätt som inkluderar de nationella minoriteterna i den ordinarie verksamheten och möjliggör för dem att använda biblioteken för utveckling av sina respektive kulturer och för att de nationella minoritetsspråken revitaliseras. Med stöd av handlingsplanen kommer Stockholms stadsbibliotek år 2025 att kunna redovisa hur verksamheten inom ramen för folkbibliotekets ansvar fullt ut implementerat gällande lagstiftning för nationella minoriteters rättigheter och de nationella minoritetsspråken.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts i projektform lett av Stockholms stadsbiblioteks samordnare för nationella minoriteter.

Risker och konsekvenser

Dem beslutade handlingsplanen bedöms inte få några negativa praktiska konsekvenser utan ger istället en tydligare metod för hur Stockholms stadsbibliotek ska arbeta med målgruppen.

Beslutet anmäls till Kulturnämnden.

Stockholm 2023-07-14

Daniel Forsman,
Stadsbibliotekarie

Stockholms
stad

Mer relevant än någonsin för de nationella minoriteterna

Handlingsplan för
Stockholms stadsbibliotek
2022 - 2025

Innehåll

De nationella minoriteterna.....	2
Om handlingsplanen.....	3
Vägledande perspektiv och arbetssätt	3
Genomförande.....	4
Tids- och aktivitetsplan	4
År 2024	5
År 2025	5
Ansvarsfördelning.....	6
Referenser	7
Fördjupning – lagar och styrdokument.....	8

De nationella minoriteterna

I Stockholm bor och verkar människor från alla nationella minoriteter. Gemensamt för de nationella minoriteterna är att de har befolkat Sverige under lång tid, har historiskt långvariga band, en uttalad samhörighet och en vilja att behålla sin identitet. Tillhörigheten utgår från självidentifikation.¹ Det betyder att det är den enskilde som bestämmer om hen vill ingå i en nationell minoritetsgrupp eller inte.²

De nationella minoriteterna är:

Urfolket samer
Sverigefinnar
Tornedalingar
Romer
Judar

De nationella minoritetsspråken är:

Samiska
Finska
Meänkieli
Romani chib/romska
Jiddisch

Särskilda rättigheter och stadens ansvar

De nationella minoriteternas rättigheter regleras i Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk.³ Den som identifierar sig som nationell minoritet har särskilda rättigheter och Stockholms stad har som kommun skyldighet att uppfylla dessa:

- Rätt att få information om sina rättigheter. Stadens har skyldigheter utifrån lagstiftningen.
- Rätt att lära sig, utveckla och använda sitt minoritetsspråk. Staden ska stödja den enskildes möjligheter att behålla och utveckla sitt språk och sin kultur. Det gäller exempelvis inom skolan och inom äldreomsorgen. Staden ska särskilt stödja barn och ungas utveckling av kulturell identitet och möjlighet att använda sitt modersmål.
- Rätt till inflytande i stadens arbete utifrån rättigheterna som nationell minoritet. De nationella minoriteternas rättigheter är en del av Stockholms stads arbete med att värna de mänskliga rättigheterna.

Ett Stockholm för alla⁴ är en stad som lever upp till och respekterar de mänskliga rättigheterna. Stockholms stad ska vara en stad fri från diskriminering, en stad som stärker demokrati och inflytande för sina invånare. Stadens arbete med att stärka de nationella minoriteternas rättigheter ska särskilt främja kvinnors och ungas delaktighet.⁵

¹ Nationella minoriteters rättigheter. En handbok för kommuner och regioner. (2019). Länsstyrelsen i Stockholm

² Stockholms stads webbsida om nationella minoriteter. <https://start.stockholm/om-stockholms-stad/sa-arbetar-staden/nationella-minoriteter/>

³ Riksdagens webbplats: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-2009724-om-nationella-minoriteter-och_sfs-2009-724

⁴ Vision 2040 – Ett Stockholm för alla

⁵ Stadens arbete med att stärka de nationella minoriteternas rättigheter ska särskilt uppmärksamma kvinnors och ungas delaktighet.” Ur ingressen på stadens övergripande styrdokument, stockholms-stads-riktlinjer-for-arbetet-

Om handlingsplanen

Bibliotekslagens portalparagraf, 2§, slår fast att biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla och 5§ slår fast att de nationella minoriteterna är en av folkbibliotekens prioriterade målgrupper, tillsammans med barn och unga, personer med funktionsnedsättning och personer med annat modersmål än svenska.

När dessa två paragrafer förstås i relation till varandra får bibliotekets uppdrag skarpare konturer. Verksamheten för de nationella minoriteterna behöver bli en del av den ordinarie bibliotekspraktiken.

Att nationella minoriteter ska prioriteras understryks också i Mer relevant än någonsin, Stockholms stads biblioteksplan för perioden 2022 – 2025.

Syfte och mål

Den här handlingsplanen syftar till att stödja Stockholms stadsbibliotek leva upp till intentionerna i Bibliotekslagen, Barnkonventionen och stadens styrdokument avseende nationella minoriteters rättigheter.⁶

Målet är att skapa strukturer och arbetssätt som inkluderar de nationella minoriteterna i den ordinarie verksamheten och möjliggör för dem att använda biblioteken för utveckling av sina respektive kulturer och för att de nationella minoritetsspråken revitaliseras.

Med stöd av handlingsplanen kommer Stockholms stadsbibliotek år 2025 att kunna redovisa hur verksamheten inom ramen för folkbibliotekets ansvar fullt ut implementerat gällande lagstiftning för nationella minoriteters rättigheter och de nationella minoritetsspråken.

Vägledande perspektiv och arbetssätt

Arbetet ska utgå från användarnas rättigheter och behov. Barns och ungas rätt att utveckla en flerkulturell identitet ska särskilt beaktas. Att arbeta rättighetsbaserat innebär att sätta individen som har rättigheter, rättighetsbäraren, i centrum för verksamhetens mål och metoder. Som skyldighetsbärare ska biblioteken verka för att möta och tillgodose de nationella minoriteternas behov och rättigheter i vår ordinarie verksamhet.⁷

Rättighetsbaserad och användardriven utveckling främjas av dialog, transparens och öppenhet för att pröva nya arbetssätt. Det gäller både internt och i samverkan med externa parter. Genom User Experience-metoder⁸, i vardagligt tal UX, utvecklar Stockholms stadsbibliotek verksamheten tillsammans med målgrupperna och tillgodoser behoven av biblioteksmiljöer där de nationella minoriteterna och de nationella minoritetsspråkens språkbärare kan utveckla sina respektive språk- kulturer och identiteter.

med-nationella-minoriteters-rattigheter.pdf (start.stockholm) Och i Kulturförvaltningens handlingsplan: ”Stadens arbete med att stärka de nationella minoriteternas rättigheter ska särskilt främja kvinnors och ungas delaktighet.”

⁶ [Nationella minoriteters rättigheter \(stockholm.se\)](#)

⁷ Mänskliga rättigheter på lokal och regional nivå. En plattform för policy- och verksamhetsutveckling. (2022). Sveriges Kommuner och Regioner, s.7.

⁸ Andy Priestner (2019) A Handbook of User Experience Research & Design in Libraries.

Genomförande

Stockholms stadsbiblioteks arbete med nationella minoriteternas rättigheter och revitalisering av de nationella minoritetsspråken ska bli en del av ordinarie verksamhet. Stockholms stadsbibliotek ska utveckla verksamheten för, av och med de nationella minoriteterna.

Med stöd av biblioteksplanen Mer relevant än någonsin läggs därför aktiviteter som utvecklar verksamheten för, av och med de nationella minoriteterna in i Verksamhetsplanen för 2024. De följs därmed upp och rapporteras i stadens integrerade ledningssystem, ILS, i samband med tertialrapport 1, T1, tertialrapport 2, T2 och verksamhetsberättelsen, VB.

Detta utesluter inte att också särskilda satsningar och projekt kan komma att inkluderas i ILS-flödet. Dessa blir då tillägg till ordinarie verksamhet. Handlingsplanen bidrar till att implementera detta arbete med förtydliganden kring ansvarsfördelning, prioriteringar, mål och aktiviteter.

Tids- och aktivitetsplan

Våren 2023

Nulägesbild

En nulägesbild avseende våren 2023 tas fram. Ansvarig: samordnaren. Rapporteras till kanslichef och biträdande avdelningschef, samt i T2.

Behovsanalys

En behovsanalys tas fram som beskriver målgruppens/målgruppernas behov av biblioteksservice; medier, aktiviteter, program mm. Ansvarig: samordnaren. Rapporteras till kanslichef och biträdande avdelningschef, samt i T2.

Hösten 2023

Basnivå

En basnivå för vad verksamheten ska göra och erbjuda föreslås. Syftet med en basnivå är att sätta en lägsta nivå för vad biblioteken ska erbjuda, ha kunskap om och göra för nationella minoriteters rättigheter. Basnivån förses med ett årshjul in till stöd för arbetet. Ansvarig: samordnaren tar fram ett förslag som beslutas av stadsbibliotekarien. Till arbetet kan personer med relevant kompetens knytas. Rapporteras till kanslichef och biträdande avdelningschef i september 2023.

Modell för inflytande

Förslag på hur Stockholms stadsbibliotek ska möjliggöra för de nationella minoriteterna att ha inflytande i frågor som berör dem tas fram. Ansvarig: samordnaren. Rapporteras till kanslichef och biträdande avdelningschef oktober 2023 och i VB 2023.

Analys inför VB

En analys av hur väl verksamheten möter målgruppernas behov görs baserad på vårens nulägesbilder. Den behovsanalys med fokus på målgruppernas behov som tagits fram

kompletteras. Ansvarig: samordnaren. Rapporteras till kanslichef och biträdande avdelningschef i september samt i VB 2023.

Prioriteringar för VP 2024

Prioriteringar inför 2024 föreslås. Hur ligger Stockholms stadsbibliotek till avseende basnivån? Vad ska arbetet inriktas på 2024? Ansvarig: samordnaren. Rapporteras till kanslichef och biträdande avdelningschef i september 2023.

Enheterna föreslår mål i VP 2024

Enheterna ger förslag på mål utifrån satta prioriteringar för 2024. Ansvariga: Enhetschefer/biträdande enhetschefer. Rapporteras till ledningsgruppen i oktober 2023.

Mål skrivs in i SSB:s VP 2024

Slutgiltiga mål skrivs in i SSB:s VP - förslag till beslut för beslut i Kulturnämnden för 2024. Ansvariga: samordnare i samverkan med utredare på Bibliotekskansliet. Rapporteras till: kanslichef och biträdande avdelningschef.

Tids- och aktivitetsplanen uppdateras

Med utgångspunkt i de beslutade prioriteringarna för 2024 uppdateras tids- och aktivitetsplanen inför det nya verksamhetsårets arbete. Ansvarig: samordnare i samverkan med utredare på Bibliotekskansliet

År 2024

Årshjulet följs

Följ strukturen från 2023 och uppdatera tids- och aktivitetsplanen. Ansvarig: ledningsgruppen.

Möjliggöra inflytande över nästa biblioteksplan

I och med att planering för nästa biblioteksplanperiod påbörjas ska nationella minoriteters inflytande i denna process beaktas från start Ansvarig: ledningsgruppen.

Inflytande över nästa biblioteksplan

De nationella minoriteters delaktighet i arbetet med ny biblioteksplan är säkerställt och de har getts möjlighet till inflytande över frågor som berör dem utifrån deras rättigheter. Processen är dokumenterad. Ansvarig: ledningsgruppen.

År 2025

Årshjulet följs

Följ strukturen från 2024 och uppdatera tids- och aktivitetsplanen. Ansvarig: ledningsgruppen.

Slutrapportering

En slutrapport över perioden 2022 – 2025 tas fram. Rapporten tas upp på ledningsgruppen.

Ansvarsfördelning

Alla enheter inom Stockholms stadsbibliotek har ett gemensamt ansvar för att arbetet med de nationella minoriteternas rättigheter omsätts i ordinarie bibliotekspraktik.

Stadsbibliotekarie och biträdande stadsbibliotekarier

Strategiskt ledarskap och prioriteringar: inriktning, budget, delegering av ansvar, uppföljning, analys. Skapar förutsättningar för att arbetet med och för de nationella minoriteterna ska kunna genomföras med kvalitet och relevans.

Bibliotekskansliet

Verksamhetsstöd och fysisk planering: samordning nationella minoriteter, samordning program, samordning kommunikation, samordning statistik, utredning, uppföljning, upphandling, programproduktion av Biblioteket play.

Digitala biblioteket och medieenheten

Tillgänglighet till medier och resurser, inköp och stöd till biblioteksenheterna. Justering och revidering av medieplan för de nationella minoritetsspråken.

Geografiska biblioteksenheter

Chefer och medarbetare har kompetens om nationella minoriteter, nationella minoritetsspråk, minoritetslagstiftningen och de rättigheter som den ger de nationella minoriteterna. Enheterna bjuder in till biblioteksrum, aktiviteter och programverksamhet som synliggör de nationella minoriteternas språk och kulturer. I biblioteken skapas verksamhet för, av och med de nationella minoriteterna inom ordinarie verksamhet – med användarnas rättigheter och behov som nav för utveckling.

Romska läsambassader

När Bagir Kwiek var Statens Kulturråds läsambassadör 2020-2021 kunde folkbibliotek i hela Sverige ansöka om att bli romska läsambassader. Totalt utsågs 32 stycken och fyra av dem finns inom SSB: på Högdalens bibliotek, Rinkeby bibliotek, Farsta bibliotek och Tranströmerbiblioteket. Med stöd av den här handlingsplanen utvecklar läsambassaderna verksamhet för, av och med romer i staden.

Referenser

De nationella minoriteterna och biblioteken. Judar, romer, sverigefinnar, tornedalingar och urfolket samer. Lagar, konventioner och minoritetspolitik. (2020). Kungliga biblioteket, Enheten för nationellbibliotekssamverkan. Dnr:4.1 KB 2019-502.

[de-nationella-minoriteterna-och-biblioteken.pdf](#)

Nationella minoriteters rättigheter. En handbok för kommuner och regioner. (2019). Länsstyrelsen i Stockholm. ISBN: 978-91-7281-902-3.

[DA_2019_47 \(lansstyrelsen.se\)](#)

Mer relevant än någonsin. Biblioteksplan 2022–2025. (2021). Stockholms stad.

[mer_relevant_an_nagonsin_-_biblioteksplan_2022-2025.pdf \(stockholm.se\)](#)

Mänskliga rättigheter på lokal och regional nivå. En plattform för policy- och verksamhetsutveckling. (2022). Sveriges Kommuner och Regioner, Bestnr: 5506

[SKR-broschyr-MR-lokal-regional-niva-plattformen-TGA.pdf](#)

Vision 2040 – Möjligheternas Stockholm. Kommunfullmäktige, Stockholms stad , juni 2020.

[vision-2040-mojligheternas-stockholm.pdf \(start.stockholm\)](#)

Stockholms stads riktlinjer för arbetet med nationella minoriteters rättigheter

[stockholms-stads-riktlinjer-for-arbetet-med-nationella-minoriteters-rattigheter.pdf](#)

[\(start.stockholm\)](#)

[Nationella minoriteter - Stockholms stad \(start.stockholm\)](#)

Fördjupning – lagar och styrdokument

Minoritetslagen

Lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk beskriver vilka rättigheter som minoriteterna har och vad som gäller inom de förvaltningsområden som finns för samiska, meänkieli och finska.

Särskilda rättigheter för finska, meänkieli och samiska

Utöver de allmänna bestämmelserna gäller särskilda rättigheter för de språk som ingår i förvaltningsområden. Stockholm blev 2010 förvaltningsområde för finska. Sedan 2018 är staden även förvaltningsområde för meänkieli och samiska.

Språklagen

Språklagen (SFS 2009:600) är en ramlag som anger principer, mål och riktlinjer för språkanvändningen och de skyldigheter samhället har. Enligt språklagen skall de nationella minoritetsspråken skyddas och främjas.

Barnkonventionen

Artikel 30 i FN:s Barnkonvention slår fast att ett barn som tillhör en ursprungsbefolkning eller en minoritet har rätt till sitt språk, sin kultur och sin religion. Sedan 2020 är Barnkonvention lag i Sverige.

Bibliotekslagen

De nationella minoriteterna är en av folkbibliotekens prioriterade målgrupper (5§ SFS 2013:801). Bland annat ska biblioteken erbjuda litteratur på de nationella minoritetsspråken.

Agenda 2030

Stadens arbete med nationella minoriteter är också centralt för genomförandet av de mänskliga rättigheterna och ingår i det övergripande arbetet med Agenda 2030 - FN:s 17 globala hållbarhetsmål.

Stockholms stads riktlinjer för arbetet med nationella minoriteters rättigheter

Riktlinjerna styr stadens övergripande arbete med samtliga fem nationella minoriteter och fokuserar på områdena arbete, utbildning, kultur.

Stockholms stads strategi för romsk inkludering 2018 – 2022

Strategin kompletterar stadens riktlinjer för hur arbetet med romsk inkludering ska bedrivas. Strategin är ett centralt verktyg i det kommunala arbetet med den nationella strategin för romsk inkludering som gäller 2012- 2032. Detta dokument kommer ersättas av ett nytt och gäller till och med att nya riktlinjer beslutats och kommunicerats.

Kulturförvaltningens handlingsplan för nationella minoriteters rättigheter

Handlingsplanen tydliggör kulturförvaltningens samlade uppdrag kopplat till de nationella minoriteternas rättigheter och vilka lagar och styrdokument som styr arbetet. Handlingsplanen gäller från 2022.

Stockholms stads biblioteksplan 2022 – 2025, Mer relevant än någonsin

Biblioteksplanen anger vad biblioteken ska göra och pekar därmed ut en riktning för bibliotekens arbete. Det som görs ska utgå från de prioriterade målgruppernas behov. Och i fallet med de nationella minoriteterna också dessas rättigheter. Hur arbetet ska genomföras är bibliotekens ansvar. Till stöd för detta finns den här handlingsplanen.